

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-56>

**МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
М. ЛЕОНТОВИЧА В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ**

Пшемінська Л. О.

*аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Докорінне реформування та розбудова національної системи освіти в Україні, стрімкі процеси відродження духовності нації, її культурної та мистецької спадщини зумовлюють необхідність поглибленого розвитку інтелектуального, духовного потенціалу учнівської молоді шляхом оновлених підходів до їх вирішення. Пріоритетність даного напрямку виховання зазначено у ряді освітянських документів: Національній доктрині розвитку освіти України, Національній програмі патріотичного виховання, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Збереження власних духовних, національно-патріотичних та естетичних орієнтирів, вивчення історії, рідної мови, пісні, звичаїв та обрядів набувають актуальності у досягненні високої мети – виховання національно свідомого громадянина України.

Особливості національно-патріотичного виховання були предметом вивчення Я. Коменського, Г. Сковороди, І. Франка, П. Чубинського, К. Ушинського, В. Сухомлинського та інших видатних педагогів. Про важливість у виховному процесі уроків музики і співів зазначав у своїх працях В. Сухомлинський, підкреслюючи, що «музика й співи в школах – не тільки навчальний предмет, а й могутній засіб виховання». [4, с. 554].

Серед плеяди талановитих педагогів к.ХІХ – поч. ХХ ст. вирізняється постать Миколи Леонтовича – видатного українського композитора, диригента, збирача пісенного фольклору, майстра обробки народної пісні, музично-громадського діяча, внесок якого в розвиток теорії і практики вітчизняної музичної освіти неоціненний. В основу своєї педагогічної системи педагог ставив ідею виховання національно-патріотичних почуттів та естетичного розвитку учнів засобами музичного мистецтва, через українську народну пісню та

хоровий спів, вивчення рідної мови, історичного краєзнавства, звичаїв та обрядів.

Аналіз наукових праць свідчить, що творча та педагогічна діяльність М. Леонтовича були предметом наукових пошуків таких вчених, як М. Гордійчук, М. Грінченко, В. Довженко, В. Дяченко, А. Завальнюк, В. Іванов, Л. Іванова, Н. Кріль, В. Кузик, Б. Луканюк, С. Орфєєв, Я. Юрмас та ін. Інтерес до вивчення педагогічного та творчого доробку М. Леонтовича не вщухає, проблема національного виховання у педагогічній спадщині митця досліджена А. Хоменко [5]; у працях І. Барановської, М. Вацьо, А. Владимирової, А. Ковтуна, С. Якимчук проаналізовано впровадження принципів виховання митця в практику сучасної української школи.

Українську народну пісню М. Леонтович вважав «джерелом невичерпної краси» [3, с. 35], рушійною силою формування національної самосвідомості, духовності особистості, її морально-етичного розвитку. Музична та поетична мова української народної пісні була еталоном для митця, вона завжди культивувала кращі риси української ментальності – справедливість, чесність, доброту, працелюбність, свobodолюбство, трепетне ставлення до рідної природи. Через народну пісню відбувалося засвоєння рідної мови, (яка до 1917 року була заборонена в освітньому процесі) прищеплювалась любов не тільки до фольклору, а й формувалась мовленнєва культура учнів, утверджувалась їх гуманістична моральність. М. Леонтовичу окрім церковного співу, географії, літератури, Закону Божого довелося викладати й українську мову (1917 р.). За спогадами учениці Тульчинського жіночого єпархіального училища О. Сусловської дізнаємося: «Микола Дмитрович прийшов у наш клас... й оголосив, що крім співу, він викладатиме нам рідну мову. А щоб підкреслити красу й музикальність української мови, Леонтович почав декламувати переклад «Лісового царя» Гете...» [3, с. 47]. Працюючи учителем Тульчинського жіночого єпархіального училища (1908-1918 рр.), педагог часто практикував уроки на природі, відвідуючи з учнями історичні місця старовинного містечка – суворівські криниці, музей декабристів, парк польського магната С. Потоцького. Уроки ці супроводжувались цікавими розповідями про видатних історичних діячів та легендарних героїв подільського краю. У процесі виховання учнів М. Леонтович надавав великого значення підбору репертуару, до складу якого входили патріотичні українські пісні («Ще не вмерла», «Про Нечая», «Прощай, село») [1, с. 4] та пісні інших країн. З цього приводу Н. Снігурська, учениця єпархіального училища, згадує: «Микола Дмитрович розучив з нами гімни Сербії, Англії, Франції.

А якось (це було 1 травня 1917 р.) ми пройшли вулицями Тульчина з французьким гімном» [3, с. 55]. Так виховувалась повага до національних символів та толерантне ставленням до пісенної культури інших народів.

Отже, в основі методики М. Леонтовича щодо формування національно-патріотичних почуттів учнів було комплексне використання на уроках таких організаційних форм, як:

- аналіз і виконання школярами народних пісень, у яких відображено кращі риси української ментальності;

- включення до учнівського репертуару вітчизняних та зарубіжних патріотичних пісень і гімнів,

- прослуховування на уроках національної музики, яка є найбільш зрозумілою і доступною для учнів, оскільки сприймається ними просто і природно на генетичному рівні;

- проведення патріотичних бесід про життя і творчість вітчизняних композиторів, зосередження уваги учнів на дитячих роках того чи іншого митця, які для школярів є найбільш зрозумілими;

- впровадження уроків історичного краєзнавства, використання нової форми проведення занять – на природі;

- залучення дітей до запису народних пісень та обрядів та їх інсценізацій із застосуванням танцювальних елементів, музично-театральних постановок тощо (фрагменту опери М. Лисенка «Коза-дереза», п'єси Т. Шевченка «Назар Стодоля»);

- згуртування учнів у творчому середовищі (хоровому колективі, театральних постановках, концертах хорової музики, музичних ранках).

Використовуючи у педагогічній діяльності такі принципи національно-патріотичного виховання учнівської молоді як гуманізм, дитиноцентризм, врахування вікових та індивідуальних особливостей, принцип національної спрямованості, полікультурності, історичної і соціальної пам'яті, М. Леонтович закладав основи національної музичної педагогіки. Перспективним напрямом подальшого наукового вивчення є з'ясування та виокремлення ідей національно-патріотичного виховання у творчій музично-педагогічній спадщині інших відомих вітчизняних педагогів з метою їх узагальнення та порівняння.

Література:

1. Вігуржинський В. Миколу Леонтовича вбили за виконання Гімну України? *Тульчинський край*. 2017. 22 груд. С. 4.

2. Леонтович М. Практичний курс навчання співу у середніх школах України.– Київ : Музична Україна, 1989. 134 с.

3. Микола Леонтович. Спогади, листи, матеріали / упоряд. В.Ф. Іванов. – Київ : 1982. 238 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах. Київ : Радянська школа. 1977. Т. 3. 649 с.
5. Хоменко А. Національне виховання особистості у педагогічній спадщині М. Д. Леонтовича. *Педагогічні науки*. Полтава. 2014. Вип. 60. С. 58-65.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-57>

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА КОМУНІКАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Рапава Р. Б.

викладач кафедри англійської мови

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

аспірантка кафедри педагогіки

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

Використання сучасних інформаційних і комунікаційних педагогічних технологій (ІКПТ) в навчанні є нагальною потребою і одночасно проблемою в системі освіти. Активно розвиваються процеси інформатизації освіти, які служать засобом для збільшення продуктивності праці викладачів і учнів, раціональним способом підвищення ефективності та інтенсифікації навчання і самонавчання, механізмом забезпечення якісної освіти.

Сучасний педагог повинен бути підготовлений до застосування засобів інноваційних педагогічних технологій (ІПТ) в професійній діяльності в якості як засобів навчання, так і організації своєї діяльності. І така підготовка одна з основних задач післядипломної освіти педагогічних кадрів будь-якого профілю.

Існуюча в даний час система підвищення кваліфікації (ПК) і методичної підтримки викладача в галузі інформатики та ІКПТ не завжди здатна забезпечити готовність вчителя до активного